

ધોરણ - 9

સામાજિક વિજ્ઞાન

પાઠ - 5

ભારત : આજાદી તરફ પ્રયાણ

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન : 1 નીચેના પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ આપો :

(1) “હિંદ છોડો” ચળવળ અને એ ચળવળના વિવિધ બનાવો જણાવો.

➤ કિંટો દરખાસ્તો દ્વારા સાબિત થયું કે બ્રિટિશ સરકાર ભારત છોડવા તૈયાર નથી. તેમજ તે ભારતને સ્વરાજ્ય આપવાનો છરાદો ધરાવતી નથી. તે હિંદની પ્રજાને છેતરી રહી છે એવું લાગતાં ભારતની પ્રજામાં ભારે હતાશા અને અસંતોષ આવ્યા. ગાંધીજીએ પ્રજાની નિરાશા દૂર કરી તેમને આખરી લડત લડવા તૈયાર કર્યા.

- મુંબઈમાં મળેલી કોંગ્રેસ મહાસમિતિની બેઠકમાં ગાંધીજીના નેતૃત્વમાં 9 ઓગસ્ટ, 1942ની રાત્રે હિંદ છોડનો ઐતિહાસિક ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો.
- ગાંધીજીએ જાહેર કર્યું કે, આજાદી માટે મારી આ અંતિમ લડત છે" આજે છુપાઈને કશું કરવું નથી' કરેંગે યા મરેંગે'. આ સભામાં જ ગાંધીજીએ પ્રજાને વિવિધ કાર્યક્રમો કરવાનો તેમજ અંગ્રેજ સરકારને હિંદ છોડો આદેશ આપ્યો.

□ 'હિંદ છોડો' ચળવળના બનાવો :

- હિંદ છોડોના ઠરાવના બીજા દિવસે વહેલી સવારમાં અંગ્રેજ સરકારે ગાંધીજી, વલ્લભભાઈ, જવાહરલાલ નેહરુ, મૌલાના આઝાદ ઉપરાંત દેશના અગ્રગણ્ય નેતાઓની ધરપકડ કરી, તેમને જેલમાં પૂર્યા. કોંગ્રેસને ગેરકાયદેસર જાહેર કરાઈ. વર્તમાનપત્રો પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો.

- અંગ્રેજ સરકારે પ્રાંતિક અને જિલ્લા કક્ષાના કોંગ્રેસી નેતાઓની ધરપકડ કરી. ગાંધીજી સહિત તમામ દેશનેતાઓની ધરપકડને કારણે ભારતનાં શહેરો તથા ગામડાઓમાં હડતાલો પડી.
- ભારતભરનાં શહેરો અને ગામડામાં મજૂરો, ખેડૂતો, યુવાનો, વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, વેપારીઓ, મહિલાઓ વગેરેએ હિંદ છોડોની ચળવળમાં સક્રિય ભાગ લીધો. મજૂરોએ કારખાનાઓમાં તેમજ મુંબઈ, તમિલનાડુ, અને અમદાવાદની કાપડ મિલોમાં કામદારોએ હડતાલ પાડી. અમદાવાદમાં કાપડની 75 મિલોના એક લાખ ચાલીસ હજાર મજૂરોએ 105 દિવસ સુધી શાંત અને અભૂતપૂર્વ હડતાલ પાડી. શાળ-કોલેજોમાં હડતાલ પાડી. અમદાવાદમાં સાડા ત્રણ માસ સુધી બજારો બંધ રહ્યાં. બ્રિટિશ સરકાર સામે શાંતિથી દેખાવો કરી રહેલા લોકો પર સરકારે ઉગ્ર દમનનીતિ અપનાવી. પરિણામે હિંસક તોકાનો ફાટી નીકળ્યા.

- લોકોએ રેલવે-સ્ટેશનો, પોલિસ-સ્ટેશનો, પોસ્ટ ઓફિસો, સરકારી મકાનો વગેરેને ભારે નુકશાન કર્યું. કેટલાક સ્થળોએ રેલના પાટાઓને ઉખાડીને ફેંકી દીધાં દેશભરમાં મિલકતોને લૂંટવાના અને આગ લગાવાના બનાવો મોટી સંઘ્યામાં બન્યા. રેલવેને સૌથી વધુ નુકશાન થયું. કેટલાક વિસ્તારોમાં લોકોએ બોંબનો પણ ઉપયોગ કર્યો. અનેક સ્થળોએ પોલિસો અને લોકો વચ્ચે હિંસક ઘર્ષણો થયાં.
- અંગ્રેજ સરકારે હિંદ છોડો ચળવળને દબાવી દેવા લાઠીચાર્જ, ટિયરગેસ, ગોળીબાર, વગેરેનો ઉપયોગ કર્યો.
- સરકારે લગભગ 70,000 કરતાં વધુ લોકોને જેલમાં પૂર્યો.

- 538 વખત ગોળીબાર કર્યો, જેમાં 1028 માણસો મૃત્યુ પામ્યા અને 3200થી વધારે સંખ્યામાં ઘવાયા. આમ છતાં, અંગ્રેજ સરકાર આ ચળવળને સંપૂર્ણપણે દબાવી શકી નહિ,
- આથી સરકારને ખાતરી થઈ ગઈ કે ભારતને વધુ સમય સુધી પરાધીન રાખવું હવે શક્ય નથી. ‘હિંદ છોડો’ ચળવળથી ભારતના લોકોમાં અભૂતપૂર્વ જગૃતિ આવી. લોકો પૂર્ણ સ્વરાજ્ય મેળવવા કટિબદ્ધ થયાં. પરિણામે પાંચ વર્ષે એટલે કે ઈ.સ. 1947માં ભારતને સંપૂર્ણ આઝાદી મળી.

(2) આજાદ હિન્દ ફોર્જે ભારતને આજાદી અપાવવા બજાવેલી કામગીરીની વિગત દર્શાવો.

- અંગ્રેજ સરકારે સુભાષચંદ્ર બોઝની ધરપકડ કરી કોલકાતાના તેમના નિવાસસ્થાને નજરકેદ કર્યા. એક મધ્યરાત્રીએ સુભાષચંદ્ર બોઝ વેશ પલટો કરી અંગ્રેજ સરકારની નજરકેદ માંથી છટકી ગયાં.
- તેઓ કોલકાતાથી પેશાવર, કાબુલ, ઇરાન, અને રશિયા થઈ 28 માર્ચ, 1942 ના રોજ બર્લિન જતા રહ્યા.
- બર્લિનમાં તેમણે ‘આજાદ હિન્દ રેડિયો સ્ટેશન’ સ્થાપ્યું. એ સ્ટેશનનેથી તેમણે ભારતીયોને અંગ્રેજ શાસન ઉથલાવી નાખવાની હાકલ કરી.

- રાસબિહારી બોર્ડ નામના કાંતિકારી નેતાએ જાપાનના ટોકિયો શહેરમાં ‘ઇન્ડિયન ઇન્ડિપેન્ડન્સ લીગ’ નામની સંસ્થાની સ્થાપના કરી હતી. તેમણે ભારતની આઝાઈ માટે આઝાદ હિંદ ફોજની રચના કરવા નક્કી કર્યું.
- એ સમયે વિશ્વના જુદા જુદા દેશોમાં વસતા હિંદીઓના 100 જેટલા પ્રતિનિધિઓ હાજર રહ્યા હતા. એ પરિષદમાં દ્વિત્ય વિશ્વયુદ્ધમાં જાપાનના હાથે યુદ્ધકેદી તરીકે પકડાયેલા મેજર મોહનસિંગે રાસબિહારી બોર્ડના પ્રમુખપદે આઝાદ હિંદ ફોજની રચના કરી. ઈ.સ 1943માં સુભાષચંદ્ર બોર્ડ બર્લિનથી જાપાન ગયા. જાપાનમાં રાસબિહારી બોર્ડ સુભાષચંદ્ર બોર્ડને ‘ઇન્ડિયન ઇન્ડિપેન્ડન્સ લીગ’ ના નેતા બનાવ્યા.

- 2 જુલાઈ, 1943ના રોજ સુભાષચંદ્ર બોઝ જાપાનથી સિંગાપુર ગયા. 4 જુલાઈ, 1943ના રોજ તેઓ 'ઇન્ડિયન ઇન્ડિપેન્ડન્સ લીગ'ના પ્રમુખ બન્યા. એ જ સમયે રાસ બિહારી બોર્ડ સુભાષચંદ્ર બોર્ડને આજાએ હિંદે ફોજના વડા બનાવ્યા સિંગાપુરમાં વસતા હિંદિઓએ સુભાષચંદ્ર બોર્ડને 'નેતાજી'નું હુલામણું નામ આપ્યું.
- સુભાષચંદ્ર બોર્ડ સિંગાપુરમાં ભારતની કામચલાઉ સરકાર સ્થાપી. આ સરકારના તેઓ વડાપ્રધાન અને લશ્કરના સેનાપતિ બન્યા. આ સરકારને જાપાન, જર્મની, ચીન, ઇટાલી, મ્યાનમાર વગેરે દેશોએ માન્યતા આપી.
- ઈ.સ. 1943માં સુભાષચંદ્ર બોર્ડ અંદમાન નિકોબાર ટાપુઓની મુલાકાત લીધી અને તેમને અનુકૂળ શહિદ અને 'સ્વરાજ્ય' એવા નામ આપ્યાં.

➤ સુભાષચંદ્ર બોઝની કામચલાઉ સરકારે હંગલેન્ડ સામે યુદ્ધ જાહેર કર્યું. આજાએ હિંદ ફ્રેજનું વડુ મથક સિંગાપુરથી રંગૂન ખસેડવામાં આવ્યું. અહિથી આજાએ હિંદ ફ્રેજની ટુકડીઓએ ભારતની પૂર્વ સરહદે પ્રવેશ કરી પ્રોમ, કોહિમાં ઈમ્ફાલ વગેરે પ્રદેશો જુતી લીધાં. એ સમયે અમેરિકાએ બ્રિટનના પક્ષે દ્વિત્ય વિશ્વયુદ્ધમાં ઝપલાવ્યું. તેણે જપાનનાં નાગાશાકી અને હિરોશિમાં શહેરો પર અણુબોમ્બ ફેંક્યા, અણુબોમ્બથી સર્જાચેલા ભયંકર વિનાશને કારણે જપાને મિત્રરાષ્ટ્રોની શરણાગતિ સ્વીકારી લીધી. પરિણામે આજાએ હિંદ ફ્રેજને જપાનની મદદ મળતી બંધ થઈ. આ ઉપરાંત, બ્રિટને આજાએ હિંદ ફ્રેજ ઉપર હવાઈ હુમલાઓ કર્યા અને તેની પાસેથી રંગૂન પોતાને કબજે કર્યું. આવી કપરી પરિસ્થિતિમાં આજાએ હિંદ ફ્રેજને વિભરાઈ જવાની ફરજ પડી.

- 18 ઓગષ્ટ, 1945ના દિવસે સુભાષચંદ્ર બોઝનું વિમાની અક્સમાતમાં અવસાન થયું એમ માનવામાં આવે છે.
- આમ, ભારતની સ્વાતંત્ર્ય લડતમાં આજાદ હિંદ ફ્રેજે નોંધપાત્ર કામગીરી બજાવી.

પ્રશ્ન : 2 ટૂંક નોંધ લખો.

(1) સાયમન કમિશન

- ઈ.સ 1919માં મોન્ટ-ફર્ડના કાયદાની જોગવાઈ મુજબ આ કાયદાનો કઈ રીતે અમલ થયો છે અને હવે તેમાં કોઈ સુધારાની આવશ્યકતા છે કે કેમ તેનો અભ્યાસ કરવા માટે દસ વર્ષે એક કમિશનની નિમણુક કરવી.
- પરતું ઈ.સ 1927માં અર્થાત બે વર્ષ પહેલાં સાયમન કમિશનની નિમણુક કરવામાં આવી જીને સાયમનના પ્રમુખપદે રચાયેલા સાયમન કમિશનમાં સાત સભ્યો હતા. અને આ સાતેથ સભ્યો અંગ્રેજ હતા.

- હિંદિઓના દુઃખ દર્દ હિંદિઓ જ સમજી શકે એ વિચારથી કમિશનમાં હિંદી સભ્યો સામેલ કરવાની ભારતીયોએ ભલામણ કરી હતી, પરંતુ અંગ્રેજ સરકારે એ ભલામણ સ્વીકારી નહિ. તેથી ભારતીયોએ સાયમન કમિશનનો બહિષ્ણાર કરવાનું નક્કી કર્યું.
- 3 ફેબ્રુઆરી, 1928ના રોજ સાયમન કમિશન મુંબઈના બંદરે ઉત્તર્યું ત્યારે જ લોકોએ સાયમન પાછો જા' ના બુલંદ સૂત્રોચ્ચાર તથા દેખાવો કર્યી,
- કમિશનના ભારત આગમનના વિરોધમાં દેશભરમાં હડતાલ પાડવામાં આવી તેમજ સભા-સરધસો કાઢવામાં આવ્યા,
- બ્રિટિશ સરકારે આ આંદોલનને કચડી નાખવા લોકો પર ભારે દમન ગુજર્યું. હજારોની સંઘામાં નિર્દોશ લોકો પર લાઠીચાજ, ટિયરગોસ અને ગોળીબાર કર્યો. તેમાં લાલા લજપત્રાય, ગોવિંદવલ્લભ પંત, નેહરુ જેવા કોંગ્રેસ અગ્રણી નેતાઓ ઘવાયા.

➤ સરધસની આગેવાની લેનાર લાલા લજ્જપતરાય ગંભીર રીતે ઘાયલ થયા.
લાલા લજ્જપતરાયના મૃત્યુના સમાચારથી ભગતસિંહ, સુખદેવ, રાજગુરુ વગેરે
કાંતિકારીઓ ખુબ ગુસ્સે થયા. લાઠીચાર્જ કરનાર અંગ્રેજ પોલિસ અધિકારી
સાંડર્સની હત્યા કરી.

(2) પૂર્ણ સ્વરાજ્યની માંગણી

- બ્રિટિશ સરકારે નહેઠું કમિટીના અહેવાલની ભલામણોનો અસ્તીકાર કર્યો.
- આ સમયે હિંદી રાષ્ટ્રીય મહાસભામાં જવાહરલાલ નહેઠું અને સુભાષચંદ્ર બોઝ જેવા યુવા નેતાઓ સક્રિય હતા.
- આ નેતાઓ પૂર્ણ સ્વરાજના હિમાયતી હતા. સ્થાનિક સ્વરાજ્યથી તેમને સંતોષ ન હતો.
- 31 ડિસેમ્બર, 1929ના રોજ લાહોરમાં રાવી નદીના કિનારે જવાહરલાલ નહેઠુંના પ્રમુખપદે ભરાયેલી હિંદી રાષ્ટ્રીય મહાસભાના અધિવેશનમાં પૂર્ણ સ્વરાજ્યની માંગણીનો ઐતિહાસિક ઠરાવ પસાર કર્યો. એ પછી 26 જાન્યુઆરી, 1930ના રોજ સ્વતંત્રતાની પ્રતિજ્ઞા લઈ પ્રથમવાર સ્વાતંત્ર્યદિન ઉજવવામાં આવ્યો.

- પૂર્ણ સ્વરાજ્ય મેળવવા માટેની ઘટનાને યાદ રાખવા માટે સ્વતંત્ર ભારતના બંધારણને 26 જાન્યુઆરી, 1950ના દિવસને 'પ્રજાસત્તાકદિન' તરીકે ઉજવીએ છીએ.
- આ દિવસનું મહત્વ જગતી રાખવા માટે આપનું બંધારણ 26 જાન્યુઆરીના દિવસે અમલમાં આવ્યું.

(3) દાંડીકૂચ

- 11મી ની સાંજે સંદેશો આપ્યો. લોકોને ધરપકડ થાય તો પણ મજ્જમતાપૂર્વક અહિંસક રીતે સરકાર સામે લડત આગળ વધારવાનો અનુરોધ કર્યો.
- અમદાવાદના સાબરમતી હરિજન આશ્રમથી 12મી માર્ચ 1930 ના રોજ “વૈષ્ણવજન તો તેને રે કહીએ, જે પીડ પરાઈ જાણે રે” ગવાયું અને ભણે નરસૈયો તેનું દર્શન કરતા કુળ ઈક્કોતેર તાર્યા રે એ પૂરું થતા મહા પ્રયાણ શરૂ થયું.
- અમદાવાદથી દાંડીનું અંતર 370 કી.મી. છે.
- દાંડીયાત્રા અસલાલી, બોરાબાવી, રાસ, ભરૂચ, સુરત, વગેરે જેવા નાના-મોટા શહેરોમાં સભાઓ ભરી અને કાનૂનભંગ અને મીઠાના કાયદાનો ભંગ શા માટે તેની સમજ આપી.

- ગાંધીજી તેમના સાથી દારો સાથે 24 દિવસની પદ્યાત્રા બાદ દાંડી પહોંચ્યા (5મી એપ્રિલ 1930) 6 એપ્રિલ 1930 ના સવારે બરોબર 6:30 કલાકે દરિયાકિનારે જામેલ મીઠામાંથી મુઢી મીઠું લઇ મીઠાનો અન્યાયી કાયદો તોડ્યો ગાંધીજીએ કહ્યું “મેને નમક કા કાનુન તોડ દિયા”
- આ સમયે ત્યાં ઉપસ્થિત લોકોને સંબોધતા કહ્યું “હું બ્રિટિશ સામ્રાજ્યની ઇમારતના પાયામાં લૂણો લગાડું છું.
- 12મી માર્ચ સાબરમતી આશ્રમથી શરૂ થયેલી જગપ્રસિક દાંડીકુચની ભૌતિક સમાપ્તિ હતી.
- આખા દેશમાં સવિનય કાનૂન ભંગની ચળવળ શરૂ થઈ સરકારે દમનનો કોરડો વીંઝ્યો.
- લાઠીમાર, ગોળીબાર, સ્ત્રીઓ અને બાળકો પર જુલ્ઘો, અત્યાચાર છતા લડતનું જોર ધર્યું નહીં.

(4) સુભાષચંદ્ર બોઝ

- સુભાષચંદ્ર બોઝનો જન્મ 23 જાન્યુઆરી, 1897ના રોજ રિસ્સાના કટક શહેરમાં થયો હતો.
- કોલકાતાની પ્રેસિડેન્સી કોલેજમાં અભ્યાસ પૂરો કરી તેઓ વધુ અભ્યાસ માટે ઇંગ્લેન્ડ ગયા.
- તેમણે લંડનમાં I.C.S. ની પદવી મેળવી. પ્રેસિડેન્સી કોલેજના ઘમંડી અંગ્રેજ અધ્યાપકોના હિંદીઓ પ્રત્યેના અપમાનજનક વર્તને તેમના કાંતિનાં બી રોખ્યા.
- I.C.S. 1923માં તે રાષ્ટ્રીય સ્વરાજ્ય પક્ષમાં જોડાયાં. ટુંક સમયમાં જ તે યુવાનના અતિપ્રિય નેતા બની ગયા. દેશની સવિનય કાનૂનભંગની ચળવળમાં ભાગ લઈને તે જેલમાં ગયા.

- ઈ.સ. 1938માં 41 વર્ષની વયે સુભાષચંદ્ર બોઝે હરિપુરા કોંગ્રેસ અધિવેશનના પ્રમુખ બન્યા. ગાંધીજી સાથે મતલેદ થતાં તેમણે કોંગ્રેસ છોડી અને મે, 1939માં 'ફોરવર્ડ બ્લોક' નામના નવા રાજકીય પક્ષની સથાપના કરી.
- ત્યાર પછી તેમણે બ્રિટિશારો સામે લોકમત જાગૃત કરવા દેશના વિવિધ ભાગોમાં પ્રવાસ કરી અનેક સભાઓ યોજી અને બ્રિટિશ સરકારે હિંદ સંરક્ષણ ધારાનો ઉપયોગ કરી સુભાષચંદ્રને જેલમાં પૂર્યા. કારાવાસ દરમિયાન તેમની તબિયત બગડતાં તેમને પોતાના નિવાસસ્થાનમાં નજરકેદ કર્યા.

- 29 જાન્યુઆરી, 1941ના રોજ મધ્યરાત્રીએ સુભાષચંદ્ર બોઝ વેશ પલટો કરી, અંગ્રેજ સરકારની નજરકેદમાંથી છટક્યા અને 28 માર્ચ, 1942ના રોજ બલિન પહોંચ્યાં બલિનમાં તેમણે આજાદ હિંદ રેડિયો સ્ટેશન" સ્થાપ્યું એ સ્ટેશનથી સુભાષચંદ્ર બોઝ ભારતીયોને અંગ્રેજ શાસન ઉથલાવી નાખવા કર્યું. ઈ.સ. 1943માં તે બલિનથી જાપાન ગયા.
- 2 જુલાઈ, 1943ના રોજ તે જાપાનથી સિંગાપુર ગયાં. 4 જુલાઈ, 1943ના રોજ તે આજાદ હિંદ ફોર્જના સર્વોચ્ચ નેતા બન્યા. તેમને નેતાજીનું હુલમણું નામ મળ્યું. સુભાષચંદ્ર બોઝ ચલો દિલ્લી' અને 'જય હિંદના સુત્રો આપ્યાં. તેમણે ફોર્જના સૈનિકોને કર્યું, તુમ મુજે ખૂન દો, મૈ તુમે આજાઈ કુંગા.'

- ઓક્ટોબર, 1943માં સિંગાપુરમાં તેમણે ભારતની 'કામચલાઉ સરકારની રચના કરી. એ સરકારે ઇંગ્લેન્ડ સામે યુદ્ધ જહેર કર્યું.
- મે, 1944માં તેમના નેતૃત્વ નીચે ફોજના સૈનિકોએ ભારતની પૂર્વ સરહદે પ્રવેશ કરી રંગૂન, કોહિમા, પ્રોમ, ઇમ્ફાલ, વગેરે પ્રદેશો જીતી લીધાં. એ અરસામાં અમેરિકાએ દ્વિત્યયુદ્ધમાં ઝંપલાવી જાપાનના નાગાસાકી અને હિરોશિમાં શહેરો પર અણુબોમ્બ ફેંક્યાં. તેનાથી ભયંકર વિનાશ સરજતા જાપાને મિત્રરાષ્ટ્રોની શરણાગતિ સ્વીકારી, પરિણામે જાપાન તરફથી આઝાદ હિંદ ફોજને મળતી મદ્દ બંધ થઈ ગઈ બ્રિટને હવાઈ હુમલા કરી આઝાદ હિંદ ફોજના સૈનિકોને પીછે હઠ કરવાની ફરજ પાડી.

- બ્રિટિશ દળોએ આજાદ હિંદ ફોજ પાસેથી રંગૂન કબજે કર્યું. આથી આજાદ હિંદ ફોજને વિખરાઈ જવાની ફરજ પડી.
- સ્વરાજ્ય પ્રાપ્તિનું સુભાષચંદ્ર બોઝનું સ્વાન્ધ પૂરું થયું નહિ. 18 ઓગષ્ટ, 1945 ના રોજ સુભાષચંદ્ર બોઝનું વિમાની અક્સમાતમાં અવસાન થયું એમ માનવામાં આવે છે.
- સુભાષચંદ્રનું બલિદાન એજે ન ગયું ટુંક સમયમાં ભારતને આજાઈ મળી. ઈ.સ. 1947થી મૃત્યુપર્યત વિદેશોમાં જ રહીને સુભાષચંદ્ર બોઝ ભારતની સ્વતંત્રતાની લડતમાં અનન્ય ફાળો આપ્યો છે.

પ્રશ્ન : 3 નીચેના પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યોમાં ઉત્તર લખો :

(1) ભારતના લોકોએ સાયમન કમિશનનો શા માટે વિરોધ કર્યો ?

➤ સાત સભ્યો ના બનેલા સાયમન કમિશનના બધા જ સભ્યો અંગ્રેજો હતા. તેમાં એકપણ ભારતીય ને સ્થાન આપવામાં આવ્યું ન હોવાથી ભારત ના લોકો એ સાયમન કમિશનનો વિરોધ કર્યો.

(2) “આજાદ હિંદ ફોજાનાં સૂત્રો જણાવો.

➤ ‘ચાલો દિલ્હી’ , તુમ મુજે ખૂન દો, મેં તુમે આજાદી કુંગા ‘અને ‘જયહિન્દ’ એ ‘આજાદહિન્દ ફોજ’ ના સૂત્રો હતા.

(3) માઉન્ટ બેટન યોજના ક્યારે રજૂ થઈ ?

➤ માઉન્ટ બેટન યોજના 3 જુન 1947ના રોજ રજૂ થઇ

(4) અંગ્રેજોએ ભારતને સત્તા સોંપી ત્યારે હિંદના પ્રથમ હિંદી ગવર્નર જનરલ કોને નીમવામાં આવેલા ?

➤ અંગ્રેજોએ ભારતને સત્તા સોંપી ત્યારે હિંદના પ્રથમ હિંદી ગવર્નર તરીકે ચક્કવતી સી. રાજગોપાલાચારી ને નીમવામાં આવ્યા.

પ્રશ્ન : 4 નીચે આપેલ વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર લખો :

(1) સાયમન કમિશન કેટલા સભ્યોનું બનેલું હતું ?

- (A) 5
- (B) 6
- (C) 7
- (D) 8

(2) દાંડીકુચ ક્યારે કરવામાં આવી.

(A) 12 એપ્રિલ 1930

(B) 12 માર્ચ 1931

(C) 12 માર્ચ 1930

(D) 12 માર્ચ 1929

(3) કઈ વ્યક્તિ દાંડીકૂચને 'મહાભિનિષ્ઠમણ' સાથે સરખાવે છે ?

(A) મહાદેવભાઈ દેસાઈ

(B) સરદાર વલ્લભભાઈ

(C) મૌલાના આજાદ

(D) સુભાષચંદ્ર બોઝ

(4) ડોમિનિયન સ્ટેટ્સ એટલે શું ?

(A) સંસ્થાનિક સ્વરાજ્ય

(B) સાંપ્રદાયિકતા

(C) પૂર્ણ સ્વરાજ્ય

(D) સરમુખત્વારશાહી

(5) મોન્ટફર્ડના સુધારામાં સુધારાની જરૂરિયાત માટે કેટલા વર્ષે
કમિશન નીમવું તેવી જોગવાઈ હતી ?

(A) 20 વર્ષે

(B) 10 વર્ષે

(C) 7 વર્ષે

(D) 5 વર્ષે

(6) સાયમન કમિશનનો વિરોધ કરતાં લાઈચાર્જથી કોનું મૃત્યુ થયું હતું ?

- (A) પંડિત જવાહરલાલ
- (B) લાલા લજ્જપત્રરાય**
- (C) ગોવિંદવલ્લભ પંત
- (D) મોતીલાલ નહેરુ

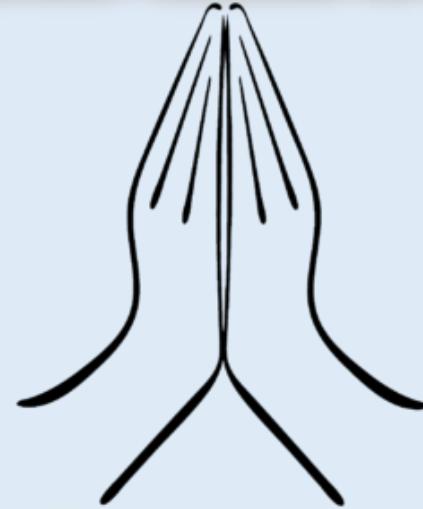
(7) 'ਨੇਤਾਜ਼ੀ' ਨੂੰ ਹੁਲਾਮਣ੍ਹ ਨਾਮ ਕੋਨੇ ਮਲਿਆ ਹਿੱਤੁ ?

- (A) ਸੁਭਾ਷ਚੰਦ ਬੋਡ**
- (B) ਵਲਲਭਭਾਈ ਪਟੇਲ
- (C) ਰਾਸਬਿਹਾਰੀ ਬੋਡ
- (D) ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨਹੇਰੂ

(8) હિન્ડુસ્તાનના વિભાજન સમયે ભારતમાં કયા અંગ્રેજ ગવર્નર
જનરલ હતા ?

- (A) મોન્ટેચ્યુ ચેમ્સફોર્ડ
- (B) વેલેસ્લી
- (C) માઉન્ડ બેટન**
- (D) ડેલહાઉસી

THANKS

FOR WATCHING